

## 2. Sídelní struktura a způsob bydlení

### 2.1. Sídelní struktura

**Rozloha Olomouckého kraje 8. největší v ČR...** Olomoucký kraj vznikl 1. ledna 2001 na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. Má rozlohu 5 267 km<sup>2</sup> a je rozdělen na pět okresů: Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. ze dne 15. srpna 2002 bylo na území kraje stanoveno 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a 20 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU).

**Tab. 2.1.1 Základní ukazatele sídelní struktury podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností**

|                          | Počet          |            |             | Hustota obyvatel (osoby/km <sup>2</sup> ) | Na 1 obec připadá          |                |            | Podíl obyvatel žijících (%) |                                |
|--------------------------|----------------|------------|-------------|---|----------------------------|----------------|------------|-----------------------------|--------------------------------|
|                          | obyvatel       | obcí       |             |   | rozloha (km <sup>2</sup> ) | obyvatel       | částí obcí | ve městech                  | v obci s rozšířenou působností |
|                          |                | celkem     | z toho měst |   |                            |                |            |                             |                                |
| <b>Kraj celkem</b>       | <b>628 427</b> | <b>399</b> | <b>30</b>   | <b>119,3</b>                              | <b>13,2</b>                | <b>1 575,0</b> | <b>1,9</b> | <b>57,2</b>                 | <b>62,5</b>                    |
| v tom správní obvod ORP: |                |            |             |   |                            |                |            |                             |                                |
| Hranice                  | 33 804         | 31         | 2           | 103,9                                     | 10,5                       | 1 090,5        | 1,6        | 57,8                        | 54,4                           |
| Jeseník                  | 38 779         | 24         | 5           | 53,9                                      | 30,0                       | 1 615,8        | 2,6        | 53,1                        | 29,6                           |
| Konice                   | 10 773         | 21         | 1           | 60,5                                      | 8,5                        | 513,0          | 2,1        | 25,9                        | 25,9                           |
| Lipník nad Bečvou        | 14 890         | 14         | 1           | 125,6                                     | 8,5                        | 1 063,6        | 1,5        | 53,5                        | 53,5                           |
| Litovel                  | 23 152         | 20         | 1           | 93,6                                      | 12,4                       | 1 157,6        | 3,0        | 42,0                        | 42,0                           |
| Mohelnice                | 18 671         | 14         | 3           | 99,1                                      | 13,5                       | 1 333,6        | 2,2        | 72,7                        | 50,5                           |
| Olomouc                  | 161 641        | 45         | 2           | 188,3                                     | 19,1                       | 3 592,0        | 2,4        | 64,4                        | 62,5                           |
| Prostějov                | 97 086         | 76         | 4           | 164,1                                     | 7,8                        | 1 277,4        | 1,5        | 53,6                        | 46,2                           |
| Přerov                   | 81 388         | 59         | 3           | 203,1                                     | 6,8                        | 1 379,5        | 1,4        | 65,2                        | 54,5                           |
| Šternberk                | 23 288         | 21         | 2           | 75,9                                      | 14,6                       | 1 109,0        | 1,6        | 71,2                        | 58,3                           |
| Šumperk                  | 69 405         | 36         | 3           | 81,0                                      | 23,8                       | 1 927,9        | 2,4        | 45,7                        | 38,5                           |
| Uničov                   | 22 327         | 10         | 1           | 107,6                                     | 20,7                       | 2 232,7        | 3,1        | 52,2                        | 52,2                           |
| Zábřeh                   | 33 223         | 28         | 2           | 124,3                                     | 9,5                        | 1 186,5        | 1,6        | 48,2                        | 42,1                           |

#### **Kraj tvoří 399 obcí,...**

V současné době má Olomoucký kraj 399 obcí. Největší obcí v Olomouckém kraji co do počtu obyvatel je krajské město Olomouc. Žije tady téměř šestina obyvatel kraje. Naopak nejmenší obcí Olomouckého kraje byl v době sčítání Šléglův s 29 obyvateli (okres Šumperk). Sídelní struktura kraje je hodně rozdílná. V horských okresech Jeseník a Šumperk je nízká hustota zalidnění. Vysoký podíl obyvatel žije v obcích od 1 000 do 4 999 obyvatel. Zbývající okresy mají vysokou hustotu osídlení od 140 do 154 osob na 1 km<sup>2</sup>. Největší podíl obyvatel žijících v těchto okresech připadá na města. Největším správním obvodem obce s rozšířenou působností podle počtu obyvatel a rozlohy je SO ORP Olomouc, hlavně díky krajskému městu, které pod něj spadá. Průměrná velikost obce Olomouckého kraje měla rozlohu 13,2 km<sup>2</sup> a 1 575 obyvatel. Pro srovnání, v celé republice připadalo na 1 obec 1 670 osob a 12,6 km<sup>2</sup>.

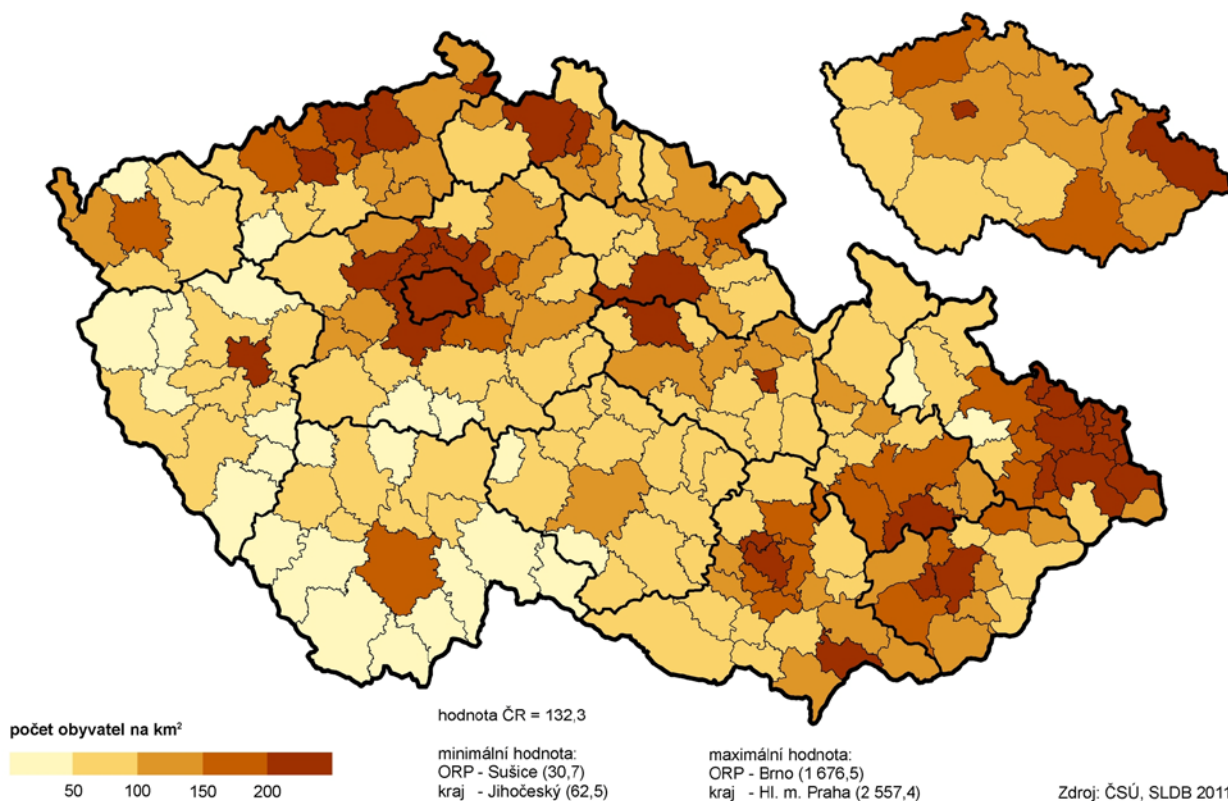
#### **...které se dělí na 767 částí...**

V rámci Olomouckého kraje bylo stanoveno 767 částí obcí, z toho dvě třetiny obcí mělo jen jednu část. Nejvíce částí obce má krajské město Olomouc, které se skládá z 26 částí. Severní část kraje se vyznačuje vyšším členěním obcí do částí, na Jesenícku měla pouze třetina obcí jednu část. Naproti tomu v okrese Přerov se většina obcí (83,7 %) do více částí nečlenila.

#### **Poznámka:**

**Část obce** je ve smyslu zákona o obcích evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území. Názvy částí obce jsou zpravidla převzaty z názvů zaniklých obcí, osad nebo z názvů historicky vzniklých území, na nichž se tyto části obce nacházejí. **Základní sídelní jednotkou (ZSJ)** se rozumí jednotka představující část území obce s jednoznačnými územně technickými a urbanistickými podmínkami nebo spádová území seskupení objektů obytného nebo rekreačního charakteru. Základní sídelní jednotka je skladebnou součástí sídelní struktury a je určena pro prostorovou identifikaci a sledování sociálně ekonomických a územně technických jevů, přímo vázaných na osídlení, zejména výsledků Sčítání lidu, domů a bytů.

## Hustota obyvatelstva ve správních obvodech ORP a krajích



### V kraji sídlí 30 měst,...

Olomoucký kraj měl v době cenzu 1 158 ZSJ. Více než polovina obcí měla pouze jedno ZSJ (56,6 %). Krajské město mělo 83 ZSJ, tj. ze všech obcí nejvíce. Následovaly města Přerov (49), Prostějov (37), Hranice (31) a Šumperk (30). Podíl nejmenších ZSJ v kraji, kde žilo do 5 obyvatel, činil 5,4 %.

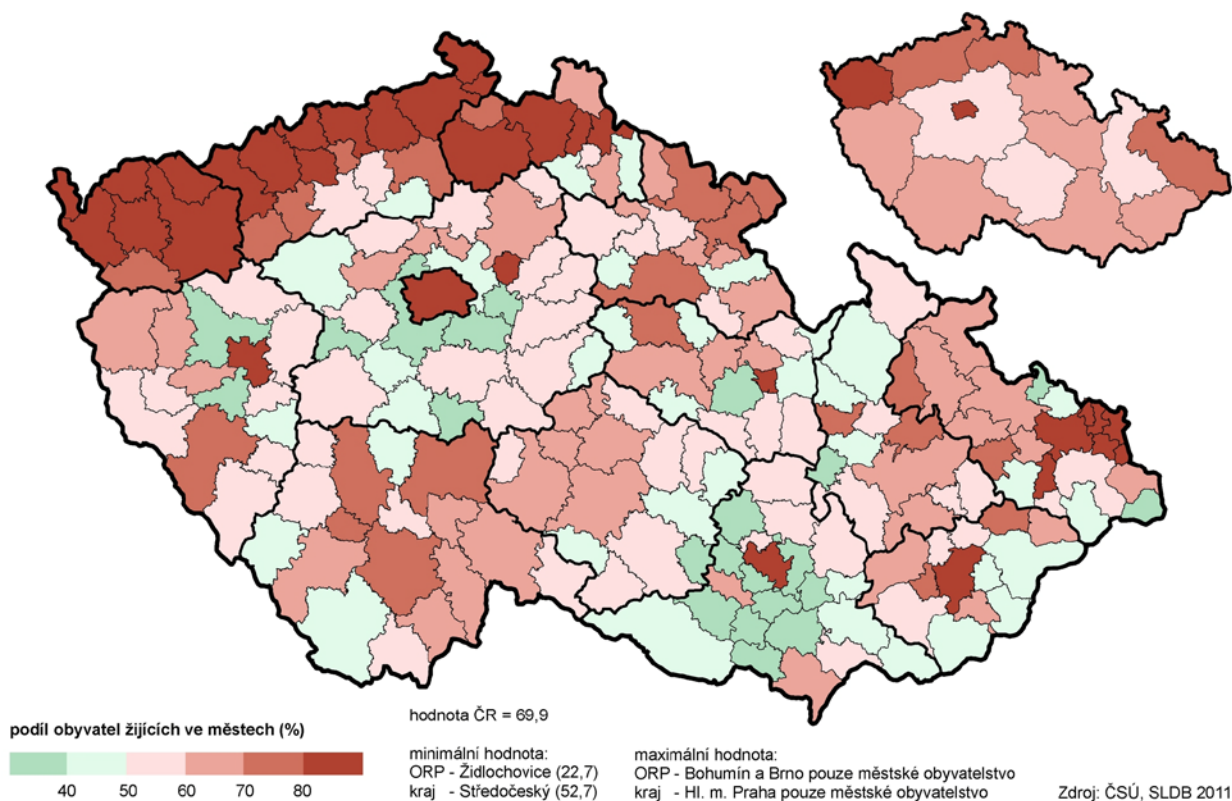
Tab. 2.1.2 Sídelní struktura podle velikostních skupin obcí k 26. 3. 2011

|                               | Počet obcí | Podíl (%)    | Rozloha obcí (km <sup>2</sup> ) | Podíl (%)    | Počet obyvatel | Podíl (%)    | Hustota obyvatel (osoby/km <sup>2</sup> ) |
|-------------------------------|------------|--------------|---------------------------------|--------------|----------------|--------------|---|
| <b>Kraj celkem</b>            | <b>399</b> | <b>100,0</b> | <b>5 267</b>                    | <b>100,0</b> | <b>628 427</b> | <b>100,0</b> | <b>119,3</b>                              |
| v tom obce s počtem obyvatel: |            |              |                                 |              |                |              |   |
| do 199                        | 48         | 12,0         | 268                             | 5,1          | 6 858          | 1,1          | 25,6                                      |
| 200 - 499                     | 130        | 32,6         | 827                             | 15,7         | 43 466         | 6,9          | 52,6                                      |
| 500 - 999                     | 102        | 25,6         | 1 070                           | 20,3         | 68 349         | 10,9         | 63,9                                      |
| 1 000 - 4 999                 | 106        | 26,6         | 2 499                           | 47,5         | 190 414        | 30,3         | 76,2                                      |
| 5 000 - 19 999                | 9          | 2,3          | 374                             | 7,1          | 102 382        | 16,3         | 273,8                                     |
| 20 000 - 49 999               | 3          | 0,8          | 125                             | 2,4          | 115 955        | 18,5         | 925,0                                     |
| 50 000 a více                 | 1          | 0,3          | 103                             | 2,0          | 101 003        | 16,1         | 977,4                                     |

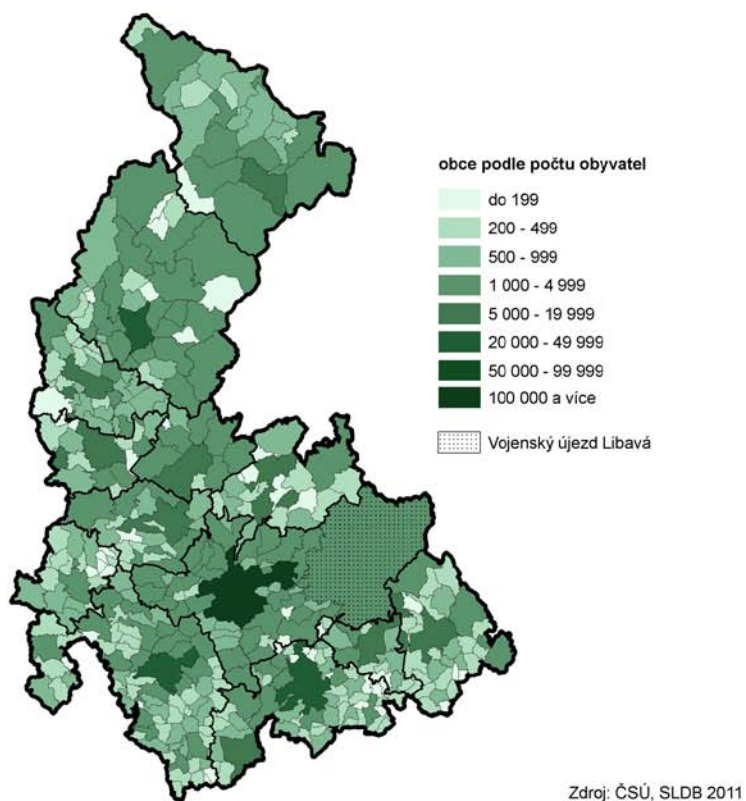
### ...ve kterých žilo 57,2 % krajské populace...

V Olomouckém kraji je 30 obcí se statutem města. Ve městech kraje žilo přes 359 tisíc obyvatel, tj. 57,2 % z celkové populace. Tento podíl je druhý nejnižší v mezikrajském srovnání, celorepublikový průměr činil 69,9 %. Bývalá okresní města kromě Jeseníka spadají do druhé největší skupiny co do počtu obyvatel, a to od 20 do 50 tisíc obyvatel. Město Jeseník se umístilo spolu s 8 obcemi ve třetí největší velikostní skupině, a to od 5 do 20 tisíc obyvatel. Nejvíce obcí spadá do skupiny menších obcí od 200 do 500 obyvatel. V této skupině se nachází třetina obcí kraje. Naopak do nejmenší velikostní skupiny do 199 obyvatel spadá 48 obcí, tj. 12,0 % z celku. Nejvíce obyvatel Olomouckého kraje (30,3 %), žilo v obcích a městech spadajících do velikostní skupiny od 1 do 5 tisíc obyvatel.

## Městské obyvatelstvo ve správních obvodech ORP a krajích



## Velikostní skupiny obcí v Olomouckém kraji



## 2.2. Druh pobytu

### **Výsledky sčítání 2011 jsou zpracovány podle místa obvyklého pobytu...**

Údaje o počtu obyvatel jsou zpracovány podle místa obvyklého pobytu. Místo obvyklého pobytu je definováno jako místo, kde osoba obvykle tráví období svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod. a kde je členem konkrétní domácnosti. Výsledky předchozích sčítání byly prezentovány podle místa trvalého pobytu. Podle výsledků SLDB 2011 bylo v Olomouckém kraji přihlášeno k trvalému pobytu 638 873 osob. Obvyklý pobyt zde mělo 628 427 osob. Naprostá většina obyvatel měla ve stejné obci pobyt trvalý i obvyklý. Necelých 5 % obyvatel mělo obvyklý pobyt v obci kraje, ale trvalý pobyt mělo zaevidovaný mimo danou obec. Naopak 6,5 % obyvatel mělo trvalý pobyt v obci kraje, ale obvykle bydlelo v jiné obci. Stejná situace, že v obci mělo víc osob trvalý pobyt než obvyklý, nastala ve většině krajů České republiky. Jenom ve Středočeském kraji a v Hlavním městě Praha byla situace zcela opačná: v obcích těchto dvou krajů mělo víc osob obvyklý pobyt, než jich bylo zaevidováno na úřadě.

### **Převaha obvykle bydlícího obyvatelstva jen v 54 obcích...**

V rámci Olomouckého kraje v menších obcích do 499 obyvatel a v krajském městě mělo obvyklé bydliště více lidí než podle trvalého pobytu. V ostatních skupinách obcí mělo více lidí v obci trvalý pobyt, ale obvykle bydlelo jinde. Více obyvatel s obvyklým pobytem bylo zjištěno pouze v 54 obcích kraje, absolutně nejvíce v Olomouci a Prostějově a také v obci Mírov, kde byly započteny osoby ve výkonu trestu. Vysoký relativní rozdíl mezi údajem o trvale bydlících a zjištěným obvyklým pobytem měly obce na Jesenicku.

Z trvale bydlících v Olomouckém kraji mělo v době sčítání obvyklé bydliště v jiném kraji více než 14,1 tis. osob, nejvíce v Praze (4,2 tis. osob). U dalších 6,0 tis. osob s trvalým pobytem v kraji nebyl v České republice nalezen obvyklý pobyt. Převážně se jednalo o české občany zčásti žijící v zahraničí anebo občany hlášené na adrese ohlašovny pobytu. Naopak v kraji mělo obvyklé bydliště 8,8 tis. osob s trvalým pobytem v jiném kraji, nejvíce z Moravskoslezského kraje (2,8 tis. osob). Dalších 0,9 tis. osob nemělo trvalý pobyt v ČR, většinu tvořili cizinci.

### 2.2.1 Obvykle a trvale bydlící obyvatelstvo podle velikostních skupin obcí

|                               | Osoby s obvyklým pobytem celkem | v tom s pobytem (%) |              | Osoby s trvalým pobytem celkem | v tom s pobytem (%) |             | Rozdíl mezi počtem osob s obvyklým a trvalým pobytem |             |
|-------------------------------|---------------------------------|---------------------|--------------|--------------------------------|---------------------|-------------|--|-------------|
|                               |                                 | obvyklým i trvalým  | jen obvyklým |                                | trvalým i obvyklým  | jen trvalým | celkem   | %           |
| <b>Kraj celkem</b>            | <b>628 427</b>                  | <b>95,1</b>         | <b>4,9</b>   | <b>638 873</b>                 | <b>93,5</b>         | <b>6,5</b>  | <b>-10 446</b>                                       | <b>-1,6</b> |
| v tom obce s počtem obyvatel: |                                 |                     |              |                                |                     |             |  |             |
| do 199                        | 6 858                           | 95,0                | 5,0          | 6 460                          | 92,2                | 7,8         | 398  | 6,2         |
| 200 - 499                     | 43 466                          | 95,3                | 4,7          | 43 147                         | 92,7                | 7,3         | 319  | 0,7         |
| 500 - 999                     | 68 349                          | 95,4                | 4,6          | 69 124                         | 93,1                | 6,9         | -775   | -1,1        |
| 1 000 - 4 999                 | 190 414                         | 95,8                | 4,2          | 199 207                        | 93,0                | 7,0         | -8 793   | -4,4        |
| 5 000 - 19 999                | 102 382                         | 95,2                | 4,8          | 104 513                        | 93,3                | 6,7         | -2 131   | -2,0        |
| 20 000 - 49 999               | 115 955                         | 95,5                | 4,5          | 117 014                        | 94,6                | 5,4         | -1 059   | -0,9        |
| 50 000 a více                 | 101 003                         | 92,8                | 7,2          | 99 408                         | 94,3                | 5,7         | 1 595  | 1,6         |

## 2.3. Způsob bydlení

### **V objektech mimo bytový fond bydlelo pouze 0,4 % lidí...**

Drtivá většina osob v Olomouckém kraji bydlela v domech (99,4 %). Z toho více než polovina osob bydlela v rodinných domech, v bytových domech bydlelo 42,5 % osob. Ve zbývajících domech - ostatních budovách bydlelo 2,5 % osob z osob bydlících v domech, z toho největší podíly tvořily osoby bydlící v provozních budovách s byty, na správních úřadech (ohlašovních pobytu) a jiných budovách nesloužících k bydlení (46,7 %) a v ubytovacích zařízeních (42,2 %). Z ubytovacích zařízení nejvíce osob žilo v domovech důchodců

a ústavách sociální péče pro postižené.

Převážná většina osob bydlících v domech bydlela v bytech (98,2 %). V zařízeních bydlelo 1,5 % osob. Bydlení v objektech mimo bytový fond využilo 0,4 % osob, tj. méně než celorepublikový průměr (0,8 %). Tento způsob bydlení zahrnoval především bydlení v rekreačních chatách a chalupách (58,0 %). V nouzovém obydlí nebo přístřeší bylo sečteno 36,5 % osob bydlících v objektech mimo bytový fond. Poslední skupinu obyvatel rozdělených podle způsobu bydlení tvořili bezdomovci, kterých bylo sečteno 1 033.

**Tab.2.3.1 Obyvatelstvo podle způsobu bydlení**

|   | Celkem         | v tom          |              |              |
|---|----------------|----------------|--------------|--------------|
|   |                | v bytech       | v zařízeních | jinde        |
| <b>Bydlící osoby v domech</b>                     | <b>624 846</b> | <b>613 858</b> | <b>9 531</b> | <b>1 457</b> |
| v tom:  |                |                |              |              |
| rodinné domy                                      | 343 684        | 343 377        | 247          | 60           |
| bytové domy                                       | 265 394        | 264 367        | 1 004        | 23           |
| ostatní budovy                                    | 15 768         | 6 114          | 8 280        | 1 374        |
| v tom:  |                |                |              |              |
| ubytovací zařízení                                | 6 654          | 959            | 5 552        | 143          |
| z toho:   |                |                |              |              |
| ubytovny a svobodárny                             | 927            | 120            | 755          | 52           |
| domovy důchodců                                   | 2 309          | 148            | 2 102        | 59           |
| penziony pro důchodce                             | 681            | 499            | 182          | -            |
| ústavy sociální péče pro postižené                | 1 472          | 45             | 1 418        | 9            |
| nemocnice, léčebná zařízení, lázeňské ústavy      | 640            | 38             | 582          | 20           |
| zařízení pro krátkodobé ubytování                 | 375            | 196            | 137          | 42           |
| azylová zařízení                                  | 251            | 43             | 208          | -            |
| věznice, vazební věznice                          | 485            | -              | 482          | 3            |
| provozní budovy <sup>1)</sup>                     | 7 363          | 4 878          | 1 319        | 1 166        |
| <b>Bydlící osoby v objektech mimo bytový fond</b> | <b>2 548</b>   | <b>x</b>       | <b>107</b>   | <b>2 441</b> |
| z toho:   |                |                |              |              |
| rekreační chata, chalupa                          | 1 477          | x              | x            | 1 477        |
| nouzové obydlí, přístřeší                         | 930            | x              | x            | 930          |
| mobilní (pohyblivé) obydlí                        | 34             | x              | x            | 34           |

<sup>1)</sup> provozní budovy s byty, správní úřady (ohlašovny pobytu) a jiné budovy nesloužící k bydlení

**Podíl osob bez domova byl druhý nejvyšší mezi kraji ČR...**

Poprvé v historii sčítání se podrobněji sledovali lidé bez domova. Ve spolupráci se sdružením azylových domů v ČR a s asociací poskytovatelů sociálních služeb ČR bylo podle výsledků cenzu v kraji sečteno přes tisíc bezdomovců. Téměř tři čtvrtiny z nich tvořili muži. Necelé dvě třetiny osob bez domova bylo ve věku 30 až 59 let, každý osmý pak měl mezi 35 a 39 roky. Bezdomovci byli převážně svobodní nebo už rozvedení. Podle vzdělání největší skupinu mezi bezdomovci tvořili lidé se středním vzděláním včetně vyučených bez maturity a osoby se základním vzděláním. Mezi bezdomovci bylo necelých 40 % nezaměstnaných a jen čtvrtina patřila do skupiny zaměstnanců, zaměstnavatelů, samostatně činných a pomáhajících. V celorepublikovém srovnání zaujal Olomoucký kraj 4. místo v počtu lidí bez domova.

**Tab. 2.3.2 Bezdomovci podle pohlaví, věku a rodinného stavu**

|                               | Celkem       | v tom (%)   |             | v tom věková skupina (%) |             |                          |
|-------------------------------|--------------|-------------|-------------|--------------------------|-------------|--------------------------|
|                               |              | muži        | ženy        | 0 - 14                   | 15 - 64     | 65 a více vč. nezjištěno |
| <b>Bezdomovci</b>             | <b>1 033</b> | <b>74,4</b> | <b>25,6</b> | <b>5,6</b>               | <b>90,5</b> | <b>3,9</b>               |
| z toho podle rodinného stavu: |              |             |             |                          |             |                          |
| svobodní, svobodné            | 508          | 75,2        | 24,8        | 11,4                     | 87,8        | 0,8                      |
| ženatí, vdané                 | 83           | 62,7        | 37,3        | x                        | 95,2        | 4,8                      |
| rozvedení, rozvedené          | 414          | 77,5        | 22,5        | x                        | 94,7        | 5,3                      |
| ovdovělí, ovdovělé            | 23           | 43,5        | 56,5        | x                        | 73,9        | 26,1                     |